
SPECIALISERINGSTJÄNSTGÖRING I ORTODONTI VID

ODONTOLOGISKA UTBILDNINGSENHETEN CENTRUM FÖR SPECIALISTTANDVÅRD ÖREBRO

Föreskrifter

Socialstyrelsen föreskriver följande vad gäller indelning och benämning av specialiteter där specialistkompetens kan uppnås, målbeskrivningar, specialiseringstjänstgöringens omfattning, godkännande av klinik för specialiseringstjänstgöring, intyg om genomförd specialiseringstjänstgöring samt bevis över specialistkompetens. (HSLF-FS 2017:77)

Indelning och benämning av specialiteter där specialistkompetens kan uppnås

De specialiteter inom vilka specialistkompetens kan uppnås är

1. Pedodonti
2. Ortodonti
3. Parodontologi
4. Oral kirurgi
5. Endodonti
6. Oral protetik
7. Odontologisk radiologi
8. Bettfysiologi
9. Orofacial medicin

Postadress
Region Örebro län
Centrum för Specialisttandvård
Box 1126, 701 11 Örebro
E-post: anette.fransson@regionorebrolan.se

Besöksadress
Klostergatan 26, Örebro
Tel: 019-602 40 50
Fax: 019-602 40 55
Organisationsnummer: 232100-0164

Kunskaper och färdigheter gemensamma för samtliga specialiteter

Tandläkare under specialiseringstjänstgöring skall ha följande utbildningsmoment som är gemensamma för samtliga specialiteter (SÖ-kurser):

- Ledarskapsutbildning
- Samhällsodontologi
- Pedagogisk utbildning och träning samt handledarutbildning
- Vetenskapsmetodik (grundläggande kunskaper)
- Etik
- Mångfald och jämlikhet
- Patienter med särskilda behov

Målbeskrivningar

Ortodonti

I. Avgränsning och allmän målsättning

Specialiteten ortodonti är den del av odontologin som omfattar ansiktets, käkarnas och bittets normala och anormala utveckling och växt. Ämnet omfattar diagnostik, behandling och förebyggande av medfödda eller förvärvade bitt- och tandställningsfel baserat på kunskaper om orsaker till avvikelserna och deras konsekvenser för individens orala och allmänna välbefinnande.

Specialistutbildning i ortodonti skall leda till de särskilda kunskaper och färdigheter som behövs för att självständigt kunna ansvara för och utföra all ortodontisk diagnostik och behandling på barn och vuxna. I ämnesområdet ingår diagnostik av medfödda eller förvärvade avvikelser av ansiktets och käkarnas normala växt liksom störningar i bittets utveckling samt att självständigt fatta beslut om behandlingsmål, behandlingsplanering och att göra prognosbedömningar.

Utöver detta skall specialistutbildningen leda fram till nödvändiga kunskaper i

- Odontologisk radiologi
- Teamarbete
- Oral motorik och talrubbningar
- Käk- och muskelfunktion
- Traumaskadade tänder
- Parodontalt skadade tänder
- Foniatrik
- Genetik
- Pediatrik ; barn och ungdomars fysiska utveckling
- Plastikkirurgi
- Psykologi och psykiatri
- Öron-, näs- och halssjukdomar

- Bemötande vid odontologiskt omhändertagande av barn och ungdomar

II. Diagnostik och behandling i tandsjukvårdande verksamhet

A. Självtändigt och rutinerat kunna utföra:

- diagnostik, behandlingsbehovsvärdering, prognosbedömning och behandling av förekommande typer av malokklusioner på barn och vuxna
- diagnostik och ortodontisk behandling av barn med medfödda missbildningar i ansikte och käkar
- erforderlig ortodonti vid bettrehabilitering av vuxna patienter
- planering av ortognat kirurgi
- pre- och postoperativ ortodontisk behandling i samband med ortognat kirurgi

B. Ha god kännedom om och viss erfarenhet av:

- behandling av kraniomandibulär dysfunktion
- bettrehabilitering
- oralmedicinsk diagnostik

C. Ha teoretisk kännedom om eller ha närvarit vid handläggning/utförande av:

- plastikkirurgisk behandling av barn med medfödda läpp-, käk- och gomdefekter
- maxillofacial kirurgi
- öron-näs-och halsjukdomar

III. Förebyggande verksamhet

Specialisten skall vara väl förtrogen med interceptiva åtgärder för att förebygga uppkomsten och hindra utvecklingen av olika bettavvikelser.

IV. Samverkan inom och utom tandvårdssystemet inklusive övrig hälso- och sjukvård m.m.

Specialisten skall dels ha kännedom om organisation och administration av specialistklinik i ortodonti, dels ha kunskaper om och erfarenhet av konsultationsverksamhet och samverkan med övrig verksamhet inom tandvården och med olika medicinska specialiteter.

Specialiseringstjänstgöringens omfattning

Vidareutbildning till specialist skall enligt behörighetsförordningen ta minst tre år. Specialiseringstjänstgöringen skall fullgöras på en heltidstjänst med en genomsnittlig arbetstid av 40 timmar per vecka. Huvudmannen för utbildningen kan bevilja förkortad arbetstid, dock måste den vara minst hälften av den normala tiden. Deltidstjänstgöring kompenseras med förlängd specialiseringstjänstgöring

motsvarande beviljad deltid så att den sammanlagda tiden kommer att motsvara minst tre år.

Individuell studieplan

Med utgångspunkt från tidigare utbildning, kunskaper och erfarenheter upprättas individuell studieplan snarast efter tjänstgöringens påbörjande. Uppföljning och revidering sker halvårsvis.

Antal utbildningsplatser

Antal utbildningstjänster i Örebro enbart avsedda för tandläkares specialiseringstjänstgöring är sju ST- tandläkartjänster, av vilka är två nationella s k NSATS-finansierade platser.

Utbildning

UTBILDNINGSPLAN

1. Utbildning

1.1 Klinisk tjänstgöring inom karaktärsämnet.

1.1.1 Preklinisk kurs omfattande patientundersökning, journalskrivning, klinisk analys, modellanalys, röntgenanalys, översiktlig behandlingsteknik och biomekanik samt bibliotekskunskap.

1.1.2 Klinisk tjänstgöring inom karaktärsämnet omfattar ca 80 % av tjänstgöringstiden.

Kontinuerlig inregistrering under de första 2 åren, sker varje vecka under terminstid (16x2 veckor) av 3-4 nya patienter med bett- och tandställningsfel av olika slag, såväl barn som vuxna. Alla patienter presenteras vid terapikonferenser under ledning av handledare där övriga assistenttandläkare deltar varvid en detaljerad behandlingsplan utformas.

Under förutbestämda steg i behandlingen ska patienter visas på rond för handledare. Dessutom sker kontinuerliga diskussioner vid problem och andra frågeställningar under behandlingens gång.

1.1.3 30 patientfall utväljs under tjänstgöringstiden vilka ska dokumenteras detaljerat inför kommande redovisning.

1.2 Kompletterande utbildning i karaktärsämnet.

1.2.1 Föreläsningar och seminarier en halvdag per vecka under terminstid. De ämnesområden som berörs återfinns i bilaga 2.

Tidsmässig fördelning mellan ämnena baseras på individuella förkunskaper och successiv utvärdering under tjänstgöringstiden.

1.2.2 Litteraturstudier i anslutning till seminarier samt bevakning av aktuella tidskriftsartiklar med regelbundna referat.

1.3 Utbildning i pedagogik och pedagogisk träning.

1.3.1 Föreläsningar/seminarier i pedagogik.

1.3.2 Föreläsningar och demonstrationer vid fortbildning av tandvårdspersonal samt deltagande i ortodontiassistent-, tandsköterske- och tandhygienistutbildning. Presentationer av seminarieuppgifter, litteraturreferat etc.

1.4 Vetenskaplig verksamhet.

1.4.1 Genomgång av forskningsförberedande utbildning i vetenskaplig metodik för odontologer (15 hp eller motsvarande) resulterande i uppsats och/eller publicerbart arbete

1.4.2 Litteraturgenomgång i samband med seminarier.

1.4.3 Enklare seminarieuppgifter varje termin.

1.5 Samverkan med övrig tandvård och sjukvård.

1.5.1 Deltagande i ortodontikonsultationer hos allmäntandläkare. Regelbundna terapikonferenser med andra odontologiska specialiteter och plastikkirurgi.

2. Övrigt

2.1 Föreläsningar/kurser och praktiska övningar i datorkunskap och klinikadministration.

Uppföljning av måluppfyllelsen

Individuell genomgång av ursprunglig utbildningsplan mot bakgrund av målbeskrivning enligt HSLF-FS 2017:77. Förnyad diskussion halvårsvis och eventuell revision av utbildningsplan.

Förhållningssätt

Handledaren ansvarar för att ST-tandläkaren uppnår ett adekvat förhållningssätt i sin yrkesutövning. Detta sker i huvudsak i den kliniska vardagen och kompletteras genom utvecklingssamtal två gånger per år.

Redovisning av patientfall.

Dokumentation av genomgångna kurser och tjänstgöring erfordras i form av intyg från kursgivare/arbetsgivare och innehållet i den kliniska tjänstgöringen dokumenteras genom intyg av huvudhandledaren med bilaga av volym och innehåll i det bedrivna vårdarbetet.

Skriftlig och muntlig dokumentation av 30 patientfall redovisas för huvudhandledare vilket ger ST-tandläkaren möjlighet att i samlad form redovisa kunskaper, färdigheter och förhållningssätt. Redovisningen är samtidigt en viktig pedagogisk träning.

Dokumentationen ska omfatta samtliga typer av de för specialiteten karaktäristiska diagnoserna/terapierna och utformas enligt en fastställd uppställning.

Slutprov/examen.

Slutprov genomförs tillsammans med huvudhandledare och extern granskare från annan av Socialstyrelsen godkänd klinik för utbildning av ST-tandläkare inom ämnesområdet. Utbildningsprogrammet presenteras kvantitativt och kvalitativt.

Diskussion sker kring behandlade patienter med redogörelse för diagnostiska metoder, utförda behandlingsmetoder, riskbedömningar, alternativa behandlingsmetoder prognosbedömningar samt epikris.

I provet ingår genomförande av en offentlig föreläsning. Slutprovet är muntligt och avser att belysa utbildningens upplägg, måluppfyllelse och individens kompetensutveckling.

Reviderad 2022 04 11

Farhan Bazargani

Huvudhandledare

Bilaga 1

Handledares och övriga tandläkares kompetens**Huvudhandledare***Farhan Bazargani*

Övertandläkare, docent

Legitimation 1998

Odontologie doktor 2005

Docent 2015

Specialistbehörighet 2008

Antal år inom specialiteten 14

Övriga handledare Örebro*Geffrey Elmblad*

Övertandläkare

Legitimation 2009

Specialistbehörighet 2017

Antal år inom specialiteten 5

Emil Östlund

Övertandläkare

Legitimation 2009

Specialistbehörighet 2019

Doktorand

Antal år inom specialiteten 3

Rage Abdullahi

Övertandläkare

Legitimation 2010

Specialistbehörighet 2019

Antal år inom specialiteten 3

Bilaga2

<i>Ämne</i>	<i>Innehåll</i>
Anatomi	Anatomiska strukturer som förutsättning förståelse av växt, ortopedisk behandling och kirurgisk korrigerig av bettfel.
Avtagbar apparatur	Olika typer av avtagbar ortodontisk apparatur, deras konstruktion och verkningsprinciper.
Behandlingsbehov	Olika typer av motiv för utförande av ortodontiska behandlingar.
Behandlingsindikationer	Angelägenhetsgradering av subjektivt och objektivt behandlingsbehov.
Bettanomalier	Avvikelser i tänders antal, eruption och position, ocklusions- och utrymmesavvikelser - klassifikation och förekomst.
Bettfunktion	Normal och onormal funktion hos tuggapparaten, bett, muskler, övrig mjukvävnad och käkled.
Bettutveckling	Normal ocklusionsutveckling från

	födelse till vuxen, tanderuption och ocklusions-utveckling.
Biomekanik	Förhållande mellan kraftstorlekar, typer av förflyttningar och vävnadsreaktioner samt förankringsprinciper.
Diagnostik	Diagnostiska faktorer vid ortodontisk behandling (anamnes, klinisk analys, röntgen- och modellanalys).
Etiologi och frekvens	Orsaksfaktorer till bettanomalierna samt förekomst.
Eruptionsstörningar	Orsaker till störningar i tanderuptionen.
Extraoral apparatur	Olika typer av ortodontisk apparatur applicerad utanför munnen, deras konstruktion och verkningsätt.
Förankringsproblem	Principer för kontroll av eller utnyttjande av motkrafter vid ortodontisk behandling.
Fast apparatur	Olika typer av fastsittande ortodontisk apparatur, deras konstruktion och verkningsätt.
Funktionsapparatur	Indikationer, konstruktion och verkningsätt vid olika typer av funktions-käkortopedisk apparatur.

Fysiologi	Fysiologiska mekanismer vid tuggning, tal, andning och sväljning.
Interceptiv ortodonti	Åtgärder för att korrigera bett- eller tandställningsfel under utveckling.
Kefalometri	Identifiera anatomiska strukturer på profilröntgen-bilder, beskriva morfologi, utföra tracing och analys och tolka resultaten, känna till kefalometriska systemsbegränsningar.
Klinisk fotografering	Fotografering inför ortodontisk behandlingsplanering samt som dokumentation under och efter behandling.
Kraniomandibulära syndrom	Missbildningar och syndrom som involverar ansikte och käkar.
Käkkirurgisk behandling	Behandlingsplanering och ortodontisk terapi vid ortognatkirurgisk behandling.
Läpp-käk-gomdefekter	Behandlingsprinciper, tidpunkter vid behandlingsplanering samt speciella faktorer vid ortodontisk behandling.
Materiallära	Sammansättning och egenskaper hos ortodontiska material.
Ortodontiska behandlingsmetoder	Principer för behandling vid olika typer av tandställnings- och bettfel.

Pre- och postnatal utveckling	Ansiktets och käkarnas utveckling och växt.
Retention	Recidivfaktorer och vävnadsombyggnad samt olika retentionsmetoder.
Sagittala avvikelser	Differentialdiagnostik och behandlingsprinciper samt val av ortodontisk apparatur.
Tillväxt	Postnatal kraniofacial växt, yttre faktorer inverkan på växt, tillväxtprinciper i olika vävnader.
Transversella avvikelser	Differentialdiagnostik och behandlings- principer samt val av ortodontisk apparatur.
Traumatologi	Komplikationer och åtgärder vid traumaskadade tänder.
Utrymmesavvikelser	Differentialdiagnostik och behandlings-principer vid trång- och glesställningar samt val av ortodontisk apparatur.
Vertikala avvikelser	Differentialdiagnostik och behandlings principer samt val av ortodontisk apparatur.
Vuxenortodonti	Ortodontins roll i en totalrehabilitering samt skillnader i vävnadsreaktioner, retention och behandlings-målsättning.

Vävnadsreaktioner

Vävnaders reaktioner vid tandförflyttning samt komplikationsrisker.

Överkänslighetsreaktioner

Risker för och symptom vid allergisk reaktioner på ortodontiska material.